

Agonie

DOOR

NANNIE VAN WEHL

Er zijn immers stichtingen, fondsen, inrichtingen, waarvoor door den gang van het moderne leven steeds minder gegadigden komen.

Een weeshuis met zoo- en zooveel duizend gulden inkomen per jaar. Waar de kinderen, die er in komen, moeten kunnen bewijzen dat hun vader, grootvader en overgrootvader schutter en burger van de goede stad zijn geweest. Het moderne verkeer heeft de menschen steeds meer dooreengehutseld, schutters zijn er al lang niet meer, welke familie woont nog zoo lang in dezelfde stad?

Dan slinkt het aantal weezen; die meerderjarig zijn geworden en de inrichting gaan verlaten, krijgen een groote gift mee — in de stad fluistert men eerbiedig: Het Huis is zoo rijk!

De regeering bemoeit zich wel met deze zaken, maar vaak zijn er eeuwenoude, zeer uitdrukkelijke testamenten, waar 't heel moeilijk vechten tegen is.

Ergens in de buitenwijken van een groote stad staat een heel groot huis. Het is prachtig en chique, zijn bouwstijl doet denken aan een Italiaansche villa. De tuin is een luthof rondom. Maar voor het overgrote deel der vensters hangen steeds de zware donkergroene jaloezieën. Het huis kan niet ouder dan honderd jaar zijn, maar boven in den gevel staat een jaartal, dat terugwijst tot in de middeleeuwen. En dan de copie van een oud opschrift, dat meedeelt, dat dit Huis gesticht is voor vermogende oude dames, die rust en verzorging zoeken en voor onvermogene, die haar laatste levensjaren daar zonder zorg kunnen doorbrengen, gehuisvest, gevoed, gekleed door de Chariteit.

Eens is het Huis vol geweest en was er altijd een lange lijst met gegadigden, die op de beurt aangenomen werden, wanneer door sterfgeval een plaats was leeggekomen. Toen het vol was, bood het plaats aan twee-en-dertig vrouwen. Zes-en-twintig van haar, voor wie 't opgericht is, en zes vrouwen personeel. Een directrice, twee dienstboden, twee werksters en een bellenmeisje.

Thans agoniseert het Huis. Het Huis agoniseert al jaren. Telkens worden méér vertrekken verlaten, gesloten. En gaan de jaloezieën ervoor. De directrice heeft den tijd nog meegemaakt, dat het Huis vol was en de lijst der gegadigden lang. Als jonge vrouw is ze in het Huis directrice geworden en heeft den scepter gezwaaid over de dames en de vrouwen, die ouder dan zestig moesten zijn.

De directrice is altijd een lastig mensch geweest. Haar personeel heeft altijd door gewisseld, gewisseld, zooals een kind zand door een zeef laat loopen. En dan gaat hetzelfde zand weer door de zeef. Want dezelfde vrouwen en meisjes wilden wel eens terugkomen. Omdat de betrekking dan toch goed en vast was, en je voor je ouden dag geborgen was. Want wie tot het personeel behoorde en te oud werd, ging bij de „Vrouwen”, de onvermogenen, die het er best hadden. Kregen ze niet ontbijt en koffiedrinken, eerste kop koffie, namiddagthee, avondthee, liggend

nèt eender als de Dames? Alleen het middageten verschilde — en dan natuurlijk de kamers. De Vrouwen hadden samen één huishoudkamer, en met meerderen een slaapzaal, de Dames hadden ieder een flinke zit- en slaapkamer en werden op haar eigen kamer bediend, als in een gewoon pension.

Wie den dienst van het Huis wel eens verlaten had, omdat ze het met de directrice niet kon vinden, deed in de buitenwereld krachten op voor nieuwen strijd. Met het voorbijgaan der jaren ging het personeel beter begrijpen, dat de Directrice evengoed personeel was als zijzelf, evengoed elke maand „haar hand moest ophouden” als zij zelf.

Zoo kwamen ze bij gelegenheid weleens terug, jegens de directrice tot de tanden gewapend. Het hielp niet. Deze vrouw was van een heel bijzonder slag. Niemand was tegen haar opgewassen, heel bijzonder was haar leven. Dat men in de negentiende, in de twintigste eeuw nog zóó door de wereld kon komen. Met niets doen. Met zich onttrekken aan elke taak, elke plicht. Directrice was ze van het zóó groote Huis. Het eenige wat ze deed, was: de kruideniers- en verdere huishoudboekjes invullen en 's middags het eten opscheppen. Beide taken waren automatisch geworden. Elke Dame en elke Vrouw kreeg haar steevaste portie kruidenierswaren — de porties eender. Het menu was vastgesteld op alle dagen. Zaterdag de Dames biefstuk, de Vrouwen runderlap. 's Zondags de Dames kalfsoesters, de Vrouwen groot vleesch. Het opscheppen van het eten vergde eigenlijk, in het etmaal, den meesten arbeid en de meeste aandacht van de Directrice.

De keukenmeid was de eenige van het personeel, ouder dan de directrice en die nog langer in het Huis was. Het was een groote, knappe vrouw met een flink gezicht — en het hart van een kind. Nooit had ze één woord tegen de directrice gezegd. Nooit had ze iets geantwoord op al de bedreigingen, al de beledigingen, al de aantijgingen, haar naar 't hoofd geslingerd. Al de anderen waren beurt om beurt weggegaan, omdat ze „geen oud vuil” waren. Zij bleef. In de sousterrain-keukenruimte, waar nooit zon kwam, die uitkwam op een grijs omheinde plaats met een pomp, vergingen haar jaren. Ze was een groote, knappe vrouw. Ze zag het al de dagen haars levens aan, dat de directrice van de saus eerst het allerbeste voor zichzelf opschepte. Dan de saus voor de Dames. Dan voor de Vrouwen. Dan voor het personeel. Als er niet genoeg was, moest er maar water bij. Dan was er niet genoeg, dan ging er water bij, maar pas als zij, de keukenmeid, zelf aan de beurt was. Want zelfs het bellenhitje liet ze voorgaan. En het vet en de boter waren achter slot, dat werd 's morgens uitgegeven door de directrice. Nu is de groote, statige vrouw al diep in de zeventig en nog steeds is ze de laatste aan de sauskom. Dan moet er water bij.

Het Huis agoniseert. Niet dat de Directrice agoniseert. Zij niet! Ze is zeventig geworden, ze is zoo dik als een poffer van al de eerste saus. Ze heeft zich

het haar laten bobben en draagt korte rokken. De vrouw in de keuken is erg verlegen met het geval — meerdere vriendinnen van haar zijn weggegaan uit de diensten, waar de mevrouwen zich het haar lieten afknippen. „We kennen niet dienen in een dienst, waar we geen respect meer hebben voor Mevrouw.”

En nu hier? Zij, die de rol van Mevrouw speelt, heeft heur haar laten knippen, maar de oude Gesina kan niet weg. Het kan niet. Waarheen? En dan haar plaats onder de vrouwen?

En daarbij komt — ze is vastgegroeid, ze heeft wortel geschoten, het kan niet. En het haar is kort en de rokken zijn kort en de oude Gesina ziet het telkens, schoon ze zooveel mogelijk haar oogen awendt. Ja, directrice. Neen, directrice. Ze kan het ook zeggen zonder de oogen op te heffen.

De directrice gaat steeds minder uit. Waar zou ze heen gaan? Haar kennissen zijn de een na de ander gestorven. De directrice heeft nog een enkel vast kaartavondje. Dan zegt ze, dat ze uitgaat en dan moet het personeel wachten met naar bed gaan, tot ze thuis is. Daar zitten ze in de lage, donkere, sombere keuken, op het houten plankier dat in den hoek naast de schoorsteen op de groote marmeren tegels is gelegd. Dat marmer trekt zoo op! De oude keukenmeid heeft het al geklaagd, toen ze als bellenmeisje haar intriede in het Huis deed. — Ja, ja, ze heeft het ver gebracht in haar leven. Daarom stuurde ze altijd het bellenmeisje naar bed in de avondwaken. Ze wist, wat zoo'n jong ding toekwam. Het marmer heeft altijd opgetrokken, het zal altijd blijven optrekken — ze is er zes en zeventig jaar bij geworden en nog een flinke vrouw, rechtop, met dik zwart haar.

Nu is er allang geen bellenmeisje meer. De twee vrouwen-personeel doen zelf open. Als 't Zaterdag druk loopt, helpt een van de Vrouwen weleens mee.

De directrice maakt het zich makkelijk. Ze staat om twaalf uur op. Als ze kaartavond gehad heeft, verschijnt ze pas tegen het oogenblik, dat ze het middagmaal moet opscheppen, één uur. Eén dag in de week is ze vroeg op, schoon dan toch niemand haar te zien krijgt. Dat is op Vrijdag. Dan heeft ze, voor haar eigen gebruik, de huisnaaister. Een heelen dag. Ze gaat wel heel weinig uit, ze kleedt zich meer dan de helft van den tijd in een ouderwetsche saut-de-lit, maar ze laat altijd door japonnen, mantels en ondergoed voor zich maken. Er is een Dame van tegen de negentig, die al in geen tien jaar op straat komt. Ze vond haar capothoed te ouderwetsch — ze moest een nieuw hoedje hebben.

„Maar moeder. — Je gaat niet meer uit.” „Een mensch moet toch een hoed hebben!”

Goed, ze heeft haar hoed en toont hem trotsch op haar vuist, een snoezig hoedje met brides, met veel zwarte pailletten en veel crème tulle, als de Koningin-Moeder.

Vroeger was de Vrijdag een heel drukke dag in het Huis. Dan werd van héél vroeg tot héél laat de groote kolenkachel in de badkamer gestookt. Dan moest één der werkmeisjes den ganschen dag beschikbaar zijn om háár te helpen, die hulp wenschten bij het verplichte wekelijksche bad. Nu zijn er nog maar drie Dames, drie Vrouwen en het verplichte bad is in onbruik geraakt. Nòch de keukenmeid, nòch het eenig overgebleven meisje zouden tijd hebben om te helpen. Hoe 't dan nu gaat? Dat weet niemand, dat

vraagt niemand, dat kan niemand schelen, de directrice wel het allerminst.

De drie Vrouwen liggen op de groote slaapzaal. Ondanks de heel ouderwetsche centrale verwarming, met buizen als riolen en slechts de Vrouwenafdeeling verwarmend (de Dames hebben een eigen kachel), is het er koud. Een vrouwtje van vier-en-negentig jaar kon niet slapen van de kou. Na het middageten klopte ze aan de kamer van de directrice. Het duurde lang, eer die los was van haar kachel en haar roman. Toen stond ze de vrouw te woord, zooals ze alle Vrouwen en alle Dames slechts te woord staat — door de reet van haar kamerdeur, met een gezicht van: „Schiet op, 't is hier koud en ik sta zoo lang.”

Of het vrouwtje, het stokoude, bloedlooze vrouwtje er een deken bij mocht hebben!

Neen, daar begon ze niet aan. „Ieder had dekens genoeg, daar had ieder 't nu al jaren mee gedaan.”

Klaar. Boven op zolder staan de rijen kamferhouten kisten, alle gevuld met de zwaarste Leidsche dekens. De oude keukenmeid geniet elk jaar bij de schoonmaak, als al dat moois te voorschijn komt. „Het Huis is rijk”, mompelt de stad eerbiedig.

Zeker, er zijn Regenten. Maar geen Regentessem. Dat verklaart veel. Misschien wel alles. De Regenten behooren allen tot de groot-kooplui, tot de sterke Daadmenschen van de stad. Wat hebben ze tijd voor een stervend Vrouwenhuis? Wat hebben ze voor belangstelling? En — mochten ze al eens iets aanmerken — dan is daar de directrice, duizend mannen te erg.

Bovendien is daar die *Wil*, die goedgeformuleerde laatste Wil van een Vrouw. Die Wil, die eeuwen lang geregeerd heeft, nu nòch regeert, zal blijven regeeren, totdat er niets meer te regeeren valt. Tot: le combat finit faute de combattants.

Eén regent is er, in de stad zóó machtig, zoo gezien, zóó gevreesd. Een nog jonge, sterke kerel. Hard is hij, zwaard zonder genade, in de stad. In het Vrouwenhuis komt hij zonder zich vooruit aan te melden. De twee uit de keuken weten het al — haar groet hij altijd beleefd. Wel nooit een woord te veel of een praatje, maar behoorlijk. Ze moeten een bos sleutels bij de directrice voor hem halen. Meestal probeert ze dan voor den dag te komen, verder dan de reet van haar deur. Dan richt hij zijn strenge oogen op haar en zegt: „Jou zal ik wel bellen, als ik je noodig heb.” Zwaard zonder Genade! Hij rekent niet eens uit of het aftrekkende meisje hem misschien hoort. Dat hóórt 't. En verkneutert zich. De eenige steen op Directrices rozenpad.

Het was een koude Decemberavond. De wind huilde rondom het Huis. Op het plaatsje met de pomp achter de keuken maakte hij plotselinge geluiden, om van te schrikken, alsof er iets neersloeg.

Slechts boven het plankier is er in de keuken een lamp. Onder het gele licht zaten de oude keukenmeid en het dertigjarige werkmeisje. De oude Gesina had een kous over haar hand en heette te stoppen, maar telkens knikkebolde ze. Het werkmeisje las en gaapte.

De directrice was uit. Ze had niets bijzonders over thuishomen gezegd en daarom verwachtten de waaksters haar zoo tegen elven. De kachel brandde nog, maar niet fel meer. Tegen elven moest het vuur uit zijn. De Dames en de Vrouwen waren reeds lang naar bed. De directrice is bang om alleen in het slapende, donkere huis te komen. Daarom moest de

Zij en de Pékinees

DOOR

NANNIE VAN WEHL

We hebben 't in een groot dagblad kunnen lezen — een school in Engeland, was 't niet in Hazlemere — waar de dochters der aristocratie konden leeren hoe ze haar lievelingen konden pedicuren en manicuren en de tandjes schoon houden. Nu zullen de dochters der democratie zich ook wel gaan bekwamen in dat nuttige werk en er een zoet stuivertje aan gaan verdienen. Enfin — dan heeft ook zelfs dat weer zijn goede zijde.

Ik begrijp 't niet. Dit bericht wierp voor mij een oud probleem op.

Ik begrijp het niet.

Hoe ouder ik word, hoe meer ik er over ga tobben. Omdat ik na lange meditatie toch al achter vele dingen ben gekomen, en zeker weet, dat ik achter nog veel méér zal komen, als ik maar tijd van leven heb. Maar of ik ooit het hondsche probleem zal kunnen oplossen — ik wanhoop er aan. En van menig bezoek kom ik de huisdeur uit, paf van binnen, met méér opborrelende redeneeringen en aanklachten in me, verstikt, dan goed is voor mijn zenuwgestel.

Ergens in een huis, waar ik geregeld kom, scharrelt een lage, dikke, sterke doppel. Ofschoon hij weet, dat ik hem niet luchten of zien kan, begroet hij me altijd door met een geweldige kracht rommelom mijn eene, rommelom mijn andere been te loopen. Ik sta niet erg stevig op mijn beenen en heb dan de grootste moeite, staande te blijven. Zoo moet ik zien, dat ik de gang door kom naar de huiskamer. Klachten worden niet aangenomen, verzoeken niet verhoord. „Polleke is lief”. In de suite zijn meerdere goed zichtbare gaten in de echte Perzische kleeden. Op mijn

kreunend, jammerend klagen daaromtrent weet ik nu eens en voor altijd: „Polleke wordt nerveus als er gasten zijn.” Er zijn nu eenmaal altijd gasten. Dan hoort Polleke in de schuur, maar ach, Polleke is lief.

Eens was ik op diner in dat huis bij de lieve Polleke.

Ik draag altijd goed passende schoenen, waar mijn voeten niet bovenuit schuimen. Brrr, die riempjes in die weeke massa's! Zusteren, zusteren toch!

Wij, opstaan van tafel. Twee dames, een nerveuze beweging naar den vloer. Eén staat daarna op. Van de ander — een gesmoorde kreet — een radeloos mij grijpen aan mijn passeerenden rok. Haar voeten hadden geschuimd boven haar schoenen, als beslag met te veel gist. Ze had ze uitgedaan. Nu moesten ze weer aan. Polleke had van één het goudbrocaten contrefort geheel geconsumeerd.

Dienzelfden middag had ik op Marlot twee dames met haar kousenvoeten op haar schoentjes gezien — o, zusteren, zusteren!

Ergens anders — een zuster van deze Polleke: Olleke. Krijgt een jonkie. Kijkt er niet naar om. De suite is gezellig, lekker warm — in de mand ligt het verlaten jonkie en piept aanhoudend. Net of je telkens met een natte kurk over een ruit gaat. Na een uur vraag ik, hoe men dat uithoudt? „Ach! die stoute Olleke! Is Olleke er weer af? Kom hier, hoor, stoute Olleke.” Olleke wordt bij haar plicht gezet. Even later gaat de natte kurk weer over 't glas en zoo blijft dat. Olleke wil veel liever op en neer wandelen tusschen mij, die in een groote stoel voor 't vuur zit, en 't vuur. Bij den grooten haard draait ze heel plezierig om. Haar